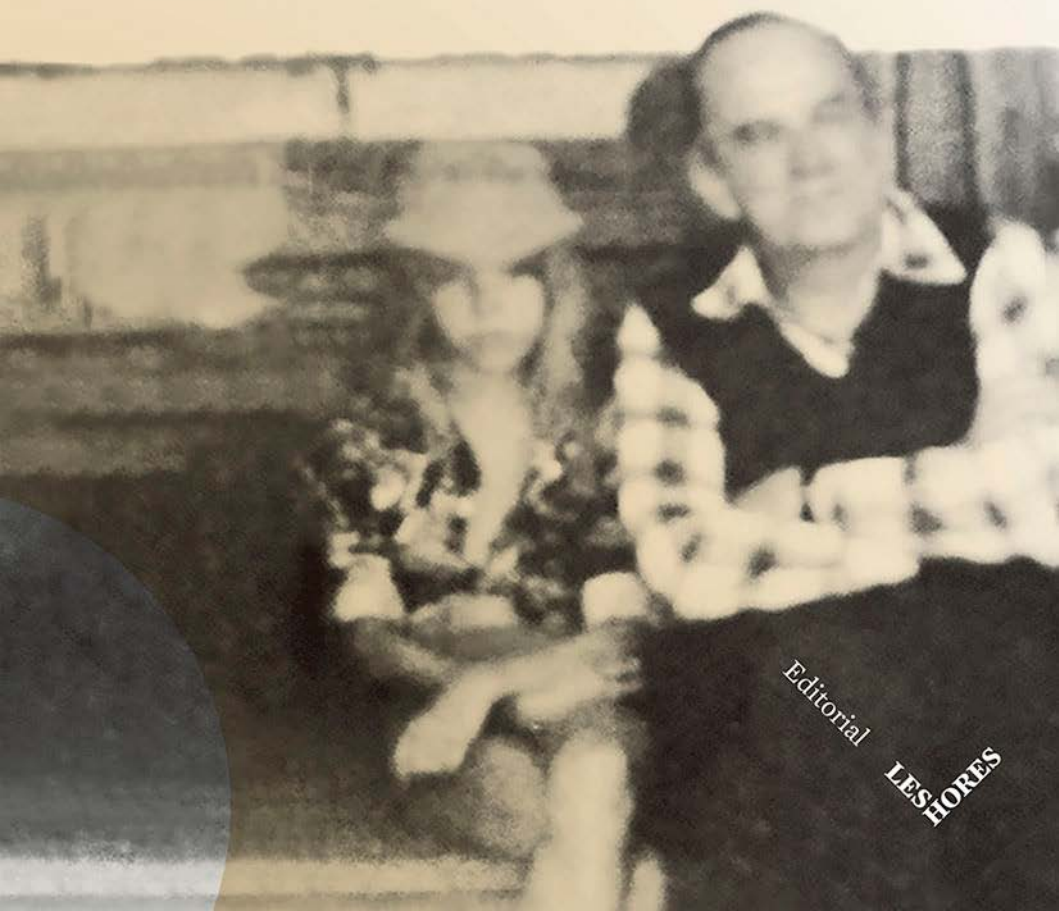

Linn Ullmann

INQUIETS

Traducció Meritxell Salvany

Editorial
LES HORES

INQUIETS

Linn Ullmann
INQUIETS

Traducció de Meritxell Salvany

Editorial **LES HORES**

Títol original: *De urolige*

Autora: Linn Ullmann

Aquesta traducció ha rebut una subvenció de Norla,
Norwegian Literature Abroad. Agraïm la seva col·laboració.

Primera edició: novembre 2021

DE UROLIGE

Copyright © 2015, Linn Ullmann

All rights reserved

© de la traducció: Meritxell Salvany, 2021

© de l'edició: Editorial Les Hores SL

www.editorialleshores.com

hola@editorialleshores.com

Correcció: Maite Puig, Manuel Gómez Poyato i David Sempere

Maquetació: Dan Monells

Disseny de col·lecció: Mireia Luna. Natural www.designisnatural.com

Disseny de la coberta: Octavi Gil Pujol

Dipòsit legal: B 18313-2021

ISBN: 978-84-123981-1-3

Les Hores forma part de l'Associació d'Editorials Independents

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Tots els drets reservats.

Queda prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre mitjançant qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright.

INQUIETS

A la Hanna

I. Preludi de Hammars

Un mapa de l'illa

«Els únics mapes i plànols que podia seguir o els recordava o se'ls imaginava, però eren prou clars.»

JOHN CHEEVER, *El nedador*

Veure, recordar, comprendre. Tot depèn de la teva posició i de la teva perspectiva en cada moment. El primer cop que vaig ser a Hammars, jo amb prou feines tenia l'any i no sabia res d'aquell amor immens i capaç de revoltar-ho tot que m'hi havia dut.

En realitat eren tres amors, i no un.

Si disposéssim d'algun telescopi que ens permetés d'apuntar al passat, hauria pogut dir: «Mira! Aquells d'allà som nosaltres! És exactament així, com va passar!». I cada vegada que dubtéssim de si el que recordo jo o el que recordes tu va passar tal com ho recordem, de si va passar de debò o, fins i tot, si dubtéssim de si algun cop nosaltres vam existir tal com ens recordem, ens podríem trobar i observar-nos amb el telescopi.

Classifico, numero, catalogo. I dic que hi havia tres amors. Ara tinc la mateixa edat que tenia el pare quan vaig néixer jo. Quaranta-vuit anys. La mare en tenia vint-i-set, i semblava molt més gran i alhora molt més jove del que era llavors.

No sé quin dels tres amors va sorgir primer. Però començo pel que va néixer entre la mare i el pare el 1965 i que es va acabar abans que jo fos prou gran per recordar-ne res.

He vist fotografies, he llegit cartes i he sentit parlar els pares i altra gent del temps que van passar junts. Però la veritat és que no hi ha manera de saber gran cosa de la vida dels altres, sobretot, si aquests *altres* són els propis pares. I sobretot, sobretot, si els pares en qüestió fa temps que s'escarrassen a convertir les seves vides en històries que, després, i amb absoluta impunitat, expliquen sense que els preocupi gens què és real i què no.

El segon amor és una prolongació del primer i té a veure amb la parella d'enamorats que van esdevenir pares i amb la nena, la seva filla. Em vaig estimar la mare i el pare sense reserves; els vaig donar tots dos per descomptats, de la mateixa manera que, durant un cert temps, un dona per descomptades les estacions de l'any o les hores d'un dia que deixa pas a un altre. Un d'ells era la nit, i, l'altre, el dia. Allà on començava l'un s'acabava l'altre. Jo era la criatura d'ella i la d'ell, però, si tenim en compte fins a quin punt ells dos *també* haurien volgut ser criatures, de vegades les coses es complicaven un xic. I encara hi ha una altra qüestió: jo era la nena d'ell i la d'ella, però no vaig ser mai la nena *de tots dos*. No hi va haver mai un *nosaltres tres*. Mentre miro i remeno el munt de fotografies que tinc davant, sobre la taula, no en trobo cap on apareguem tots tres junts. Ella, ell i jo.

Aquesta constel·lació no existeix.

Jo em volia fer gran com més aviat millor. Ser petita no m'agradava i m'espantaven els altres nens. Tenia por de la seva inventiva, de la seva impredictibilitat i dels seus jocs. Per mirar de posar remei a la pròpia infantesa, doncs, m'imaginava que tenia la capacitat de dividir-me; m'ima-

ginava que em dividia, que em transformava en un exèrcit d'èssers lil·liputencs i que junts *érem* ben forts —i és que, tot i ser diminuts, érem molts. Em dividia i marxava, com marxen els exèrcits, de l'un a l'altre: del pare a la mare, i, de la mare, al pare. I tenia un munt d'ulls i d'orelles, un munt de cossets minúsculs, nombroses veus clares i diverses coreografies.

El tercer amor. Un lloc. Hammars. O Djaupadal, que és com en deien temps enrere. Era el lloc d'ell, i no el d'ella. Tampoc no era el de les altres dones, ni el dels fills i nets. Durant un temps, però, va ser com si tots pertanyéssim a aquell lloc. Com si fos una mica nostre. I és evident que no és mai ben bé així, però, si fos cert que cadascun de nosaltres tenim *un* lloc, potser jo hauria pogut dir que, alguna vegada, aquell va ser el meu. En reconeixia l'olor de l'aire, el mar, les pedres i la manera com el vent en corbava els pins. I el sentia més meu que no pas el nom que m'havien posat. Passejar-me per Hammars no em feia sentir gens incòmoda; passejar-me amb aquell nom que tenia, en canvi, sí.

Posar noms. Donar, acceptar i tenir noms i viure i morir amb noms. M'hauria encantat escriure un llibre sense noms. O un amb un fotimer de noms. O un on tots els noms que hi apareguessin fossin tan normals i corrents que els oblidéssim de seguida, o on fossin tots tan semblants que fos impossible distingir-los els uns dels altres. Els pares, després de molt que torna, que gira, me'n van posar un, de nom, però a mi no m'ha agradat mai. No m'hi reconec, i, quan algú el diu en veu alta, jo m'arrauleixo, com si hagués sortit de casa sense recordar-me que abans m'havia de vestir i, de sobte, ja envoltada de gent, me n'adonés.

La tardor del 2006 va passar una cosa que d'ençà de llavors recordo com una ocultació. Un eclipsi.

L'astrònoma Aglaonice, també coneguda com a Aganice de Tessàlia, va viure molt abans que s'inventés el primer telescopi, però era capaç de predir l'hora exacta dels eclipsis de lluna observant el cel a ull nu.

«Atrec la lluna», deia.

Sabia on havia d'anar i on s'havia de situar. Sabia què passaria i quan. Estirava els braços cap al cel, i la lluna desapareixia.

En algun dels seus escrits, Plutarc prevé els lectors contra dones com ara Aglaonice, que ell qualifica de fetilleres, i insta les esposes novelles a llegir, a aprendre i a no perdre el fil dels temps. Segons Plutarc, a una dona que domina la geometria no li cal ballar. Una dona culta no es distreu amb ximpleries. I una dona sensata amb coneixements d'astronomia riurà de bona gana si sent a dir a una altra dona que és capaç d'atreure la lluna.

Ningú no sap amb exactitud l'època en què va viure Aglaonice. El que sí que sabem, i això ho admet fins i tot Plutarc malgrat la condescendència amb què parla d'ella, és que era capaç de predir els eclipsis de lluna.

Jo recordo perfectament on era, però no vaig ser capaç de predir res de res. El pare era un home puntual i esperava dels altres la mateixa puntualitat que s'exigia a ell mateix. Quan era petita, solia obrir el rellotge de l'avi que tenia a la sala d'estar i me n'ensenyava el mecanisme. El pèndol. Els pesos de llautó.

La tardor del 2006, amb prou feines li quedava un any de vida. Però llavors jo encara no ho sabia. I ell, tampoc. Jo

l'esperava davant del graner blanc amb la porta d'un vermell fosc. L'havien reformat feia unes dècades i l'havien convertit en un cinema, un cinema envoltat de camps, murs de pedra baixos i alguna casa. Pocs quilòmetres enllà hi ha els aiguamolls de Dăm̃ba amb la seva gran varietat d'ocells: bitons, grues, bernats pescaires, becuts...

Havíem quedat per veure una pel·lícula. Amb el pare, tret que fos diumenge, cada dia tocava pel·lícula. Provo de recordar quina pel·lícula vam veure aquell dia. Potser era *Orphée*, de Cocteau, amb les seves imatges oníriques i contundents. Però no ho sé.

«Quan faig una pel·lícula, la pel·lícula esdevé un son on somni. L'únic que compta són la gent i els llocs que hi ha en aquest somni meu», escrivia Cocteau.

M'he escarrassat a fer memòria, però no he aconseguit recordar quina pel·lícula era. El pare solia dir que calen uns quants minuts perquè els ulls s'habituin a la foscor. Per això havíem quedat a tres quarts i cinc de tres.

I aquell dia no va arribar fins a les tres i set. Disset minuts tard, doncs.

Cap senyal. Al cel no hi va passar res. El vent no va pas córrer a atrapar els arbres per sacsejar-los. No hi va haver cap tempesta, ni remolins de fulles en l'aire. Un pica-soques sobrevolava els camps grisencs en direcció als aiguamolls. A part d'això, el cel ennuvolat estava en calma. Les ovelles —a l'illa tothom les anomena «xais», tant si són adultes com si no— pasturaven tranquil·lament una mica més enllà. Em vaig girar un moment per continuar mirant al meu voltant. Tot com sempre.

El pare era tan puntual que la seva puntualitat va perviure dins meu. A qui ha crescut en una casa al costat de les vies, on cada matí el despertava l'estrèpit d'un tren que feia tremolar parets, potes i barrots de llit i ampits de finestra, quan marxa a viure a algun altre lloc lluny de les vies, un tren que li passarà per dins ràpid com un llamp el continuarà despertant.

No era *Orphée* de Cocteau. Una pel·lícula muda, potser. Solíem seure cadascun en una de les butaques verdes i, sense les notes de cap piano que les acompanyés, vèiem passar les imatges titil·lants a la pantalla. El pare solia dir que amb la desaparició del cinema mut s'havia perdut tot un llenguatge. L'adaptació que havia fet Victor Sjöström de la novel·la *El carreter*, potser? Aquella era la seva pel·lícula preferida. «Per a ell, vint-i-quatre hores són com tot un segle en aquest món. No té altre remei que servir el seu amo dia i nit», solia dir el pare, en suec... Me n'hauria recordat, si haguéssim vist la pel·lícula de Sjöström. I l'únic que recordo d'aquell dia a Dämba, a part del pica-soques sobrevolant els camps, és que el pare va arribar tard. A mi, allò em costava d'entendre, tant com a les partidàries d'Aglaonice —les dones que, segons Plutarc, no sabien res d'astronomia i es deixaven entabanar— els devia costar d'entendre que, de cop i volta, la lluna desaparegués. Aglaonice deia: «Atrec la lluna», i el cel de nit es tornava encara més fosc. Aquella tarda, el pare va arribar disset minuts tard i res no va canviar i, alhora, va canviar tot. El pare va atreure la lluna i ens vam endarrerir respecte del previst. Ens havíem de trobar a tres quarts i cinc de tres, però, quan va aparcar davant del graner, ja eren les tres i set. Va arribar al volant d'un jeep vermell. Li agradava conduir ràpid i fer un munt de soroll, a ell. Duia unes ulleres de sol grans i negres, amb una muntura que recordava la silueta d'un ratpenat. No em va donar cap explicació. No era

conscient del fet que arribava tard. Vam veure la pel·lícula com si res. Aquell va ser l'últim cop que vam veure una pel·lícula plegats.

* * *

Va arribar a Hammars el 1965, amb quaranta-set anys, i va decidir de fer-s'hi una casa. El lloc de què es va enamorar era una platja de roca deserta amb quatre pins dispersos i torts. El pare s'hi va identificar de seguida; va intuir que aquell era el lloc per a ell. Les formes, les proporcions, els colors, les llums i els horitzons que hi va trobar coincidien a la perfecció amb els seus ideals de forma, proporció, color, llum i horitzó. I després hi havia els sons. «Són molts els qui creuen que veuen una imatge quan, en realitat, la senten», escrivia Albert Schweitzer al seu tractat de dos volums sobre Bach. Què va veure i sentir aquell dia el meu pare en aquella platja és difícil de dir, però va ser llavors que va començar tot. O potser no ben bé, perquè ja havia estat a l'illa cinc anys enrere i potser va ser llavors, que va començar tot. Qui ho sap, a més, quan comencen i quan s'acaben certes coses? Però, encara que només sigui per expressar-ho amb un cert ordre, ho diré: «Va ser allà on va començar tot».

Feien una pel·lícula a l'illa, la segona que el pare rodava allà, i la mare interpretava una de les dues protagonistes. En aquella pel·lícula, la mare es deia Elisabet. Si comptem les deu pel·lícules que van fer junts, podem dir que ell li posa uns quants noms. Elisabet. Eva, Alma, Anna, Maria, Marianne, Jenny, Manuela (es diu Manuela a la pel·lícula que van rodar junts a Alemanya). Després, altre cop Eva, i, després, altre cop Marianne.

Però aquell era el primer cop que els pares rodaven junts, i es van enamorar gairebé a l' instant.

A diferència de la mare, l'Elisabet és una dona que deixa de parlar. Se la veu estirada al llit, sumida en un silenci que no sembla tenir cap explicació; la infermera Alma ha rebut instruccions de tenir-ne cura. El llit és en una habitació d'hospital espartana. Finestra, llit, tauleta de nit. Vespreja, i l'Alma, la infermera, és amb ella i engega la ràdio. Sona el Concert per a violí en mi major de Bach i l'Alma se'n va i la deixa sola.

Gairebé al minut dotze, mentre sona el segon moviment del concert, la càmera troba el rostre de l'Elisabet i s'hi atura per enfocar-lo durant gairebé un minut i mig. La imatge s'enfosqueix gradualment, tan a poc a poc que tu gairebé no te n'adones, o, si més no, no fins que es torna tan fosca que el rostre amb prou feines es distingeix a la pantalla. Però, quan això passa, fa tanta estona que contemples aquell rostre que ja se t'ha enganxat a la retina. És el teu rostre. I és aleshores que, després de gairebé un minut i mig d'absència de moviment, ella gira el cap i aparta la vista de tu, expulsa l'aire i s'acosta les mans al front.

El primer en què em fixo és en la boca, en el centre neuràlgic que són els llavis i la zona del voltant. Com que està estirada, he inclinat el cap per poder veure-la més bé i ha estat com si m'hagués estirat al seu costat amb el cap al coixí. És molt jove i molt bonica. Mentre la contemplo, m'imagino que soc el pare i que qui se la mira és ell. I m'imagino que soc ella, també; m'imagino que soc ella mentre el pare l'observa. I, tot i que la imatge es fa cada cop més fosca, és com si aquell rostre seu s'encengués i, un cop ben roent, es dissolgués davant dels meus ulls. Quan

per fi aparta la mirada i amaga el rostre darrere les mans, em sento alleujada.

Les mans de la mare són esveltes i fresques.

* * *

Un vespre, el pare va dur el seu fotògraf a un lloc que havia descobert. «M'hi podria fer una casa, aquí», li va dir. O això, o alguna cosa per l'estil. «Potser sí», va contestar ell. «Però espera't, que t'ensenyaré un altre lloc encara més bonic que hi ha una mica més enllà.» I és que, si tal com van fer ells aquell dia del 1965, un continua vorejant la platja, el camí no s'acaba. No s'arriba a cap punta de terra, elevació, clariana, precipici, ni a cap altre accident geogràfic o formació geològica que indiqui que, a partir d'aquell punt, el paisatge canviarà, i la platja de còdols s'estén fins allà on arriba la vista; no s'acaba, i tampoc no hi comença res. Senzillament, continua. Si hagués estat un lloc al mig del bosc, ara podríem dir que algú va dur el pare a un indret al mig del bosc i que havia estat just allà, allà!, que havia decidit viure. El pare i el fotògraf s'hi van quedar una estona. Però, quant va durar, aquella estona? Doncs, tal com ho explicava ell, el suficient perquè s'acabés de decidir:

«Si volgués ser solemne, diria que aquell dia per fi vaig trobar casa meva, i si volgués fer broma, parlaria d'amor a primera vista».

He viscut amb el record d'aquest relat de casa i d'amor tota la meva vida.

El pare va arribar a un lloc i el va reclamar. En va dir el *seu* lloc.

La llengua interferia cada vegada que es proposava explicar per què les coses havien anat com havien anat i, al final,

ho acabava així: «Si volgués ser solemne, diria que aquell dia per fi vaig trobar casa meva, i si volgués fer broma, parlaria d'amor a primera vista».

Però... I si hagués volgut parlar i prou? Parlar amb una veu normal i corrent? Ni massa fort ni massa fluix, sense cap intenció de convèncer, seduir, commoure o fer riure? Amb quines paraules s'hauria expressat, llavors?

Així, doncs, quant de temps s'hi va estar, allà dret, entre el solemne i el faceciós? Entre casa i amor? Si s'hi hagués estat massa estona i allò li hagués permès de prendre consciència tant de la devoció que li creixia a dins com del fet que hi estava posant noms —casa, amor—, segur que l'hauria assaltat la urgència de sacsejar el cap i continuar endavant. «Detesto el sentimentalisme i el teatre dolent.» Si, en canvi, no s'hi hagués estat prou estona, és probable que aquell lloc no se li hagués ficat a dins i, per tant, no se l'hauria volgut fer seu. Devien ser uns minuts; els suficients per sentir el vent entremig d'uns pins que ja havia torçat molt abans. I el mateix vent a les orelles, als camals dels pantalons. Els còdols del terreny sota les soles de les sabates, la mà que juga amb la xavalla que du en una butxaca de la jaqueta de cuir, el crit d'una garsa de mar, penetrant, com un senyal de Morse, *biii-biii-bi-biii...* M'imagino el pare que es gira cap al fotògraf i diu: «Quin silenci, oi?».

Primer, l'amor. Una certesa intuïtiva. Després, un pla. Res d'improvisar. No. Improvisar, mai. Tot s'ha de planificar fins a l'últim detall, i la dona que esdevindrà la meva mare forma part del pla. Es farà una casa i ella hi anirà a viure amb ell. Un dia la porta fins al lloc i l'hi ensenya; n'hi explica coses mentre assenjala això i allò altre amb l'índex. S'asseuen dalt

d'una roca. De fet, ara que hi penso, diria que és ella, qui diu allò del silenci. Ell no l'hauria dit, una cosa així, ni a ella, ni al fotògraf. A l'illa, els sons eren mil. Però sí que es gira cap a la dona que aviat esdevindrà la meva mare i li diu: «Tu i jo estem dolorosament connectats». I ella ho troba bonic. Bonic i una mica irritant. I també troba que confon. I que és veritat. I, potser, fins i tot, troba que la frase té alguna cosa de clixé. Ell tenia quaranta-set anys i ella és vint anys i uns quants mesos més jove. Poc després, ella es queda embarassada. Ja fa un temps que han acabat de rodar. La casa, en construcció. A les cartes que li escriu, ell mostra la seva preocupació per la gran diferència d'edat que hi ha entre ells.

Vaig néixer fora del vincle del matrimoni, i, el 1966, la gent encara açava les celles davant d'una cosa així. Espúria. Bastarda. Bordeta. Il·legítima. Però tant era. A mi tant m'era, si més no, perquè llavors jo era un farcelllet als braços de la mare. I al pare tant li era, també. A ell tant li feia un fill més o menys. Abans de tenir-me a mi, ja n'havia tingut vuit. Li deien el Director Dimoni (ves a saber per què) i també li deien el Seductor (i, en aquest cas, el perquè és més aviat evident). Jo era la que feia nou. Nou! El meu germà gran moriria de leucèmia molts anys després, però aleshores érem nou.

Qui feia alçar les celles era la mare. Ella, i el fet que fos tan jove. A ella, a la mare, l'amoïnava força què deia la gent, i, alhora, tal com els sol passar a les mares, adorava la seva criatura. S'havia inflat i havia parit una nena. Una nena *il·legítima*, però, i allò l'averkonyia, també. Rebia cartes de desconeguts. «Aquesta criatura teva cremarà a l'infern.»

Va ser el seu primer marit qui va estar amb ella durant el part. Era metge i, segons els seus col·legues, un home despert

i jovial l'alegria del qual s'encomanava. La mare m'ha explicat que no va trobar que el part fos gaire dolorós, però que de tant en tant feia veure que sí, que li feia mal, i que aleshores xisclava i ell, el metge, es tirava una mica endavant, li passava una mà pels cabells i li deia: «Va, tranquil·la. Tranquil·la». Sabia que la criatura no era seva i tant ell com la mare havien conegut altres amors, però no havien trobat el moment de divorciar-se. Així doncs, pel que feia a la llei noruega, jo era filla d'ell. Jo, nascuda un dimarts, amb els meus dos quilos vuit-cents grams de pes i els cinquanta centímetres que feia de llarg, era filla d'un metge, i, durant uns mesos, jo —o més aviat ella, la nena— va dur el seu cognom. A les fotografies té les galtes rodones. No en sé gran cosa, d'ella, però se la veu ben contenta, als braços de la mare. Llavors encara no li havien posat nom i vivia a Oslo amb la mare en un pis petit del número 91 del carrer de Drammensveien, on la mare havia viscut amb el metge i on, uns anys més tard, s'instal·laria l'àvia. Hi ha un munt de cartes del pare en què l'adreça del destinatari és aquesta. Una l'escriu amb el paper groc pàl·lid que solia fer servir ell des de l'Stadshotellet, un hotel de la localitat sueca de Växjö, i diu:

DIMARTS AL VESPRE

Una carta grisa tirant a negra.

L'hotel és bonic, tothom és amable i a mi m'omple una solitud còsmica...

DIMECRES AL MATÍ

S'ha fet de dia i des de la finestra veig un arbre vestit de tardor. Avui les coses van més bé... Ja no tinc aquella sensació de paràlisi, però, si es tracta d'escriure'n tot el que ens passa pel cap, t'he de dir que aquesta

nit passada m'ha assaltat un pensament ben fosc. Té a veure sobretot amb el meu jo físic. Pel que sigui, la meva essència es desgasta. Al llarg de la meva carrera professional he treballat molt, i ara les conseqüències comencen a fer-se evidents. No passa gaire sovint, que em trobi bé uns quants dies seguits. El que m'espanta, el que m'angoixa més, és la sensació de mareig, els signes de debilitat, les espirals de malestar que culminen amb febrades i estats depressius. Probablement, la meva histèria té un paper importat en tot això que em passa... Aquestes xacres que amb prou feines puc evitar em confonen i m'avergonyeixen d'una manera absurda. Em penso que tot plegat té a veure amb el trencaclosques home madur – dona jove.

Un dia, la mare, el pare i el metge van haver de comparèixer davant d'un jutge noruec per aclarir la qüestió de la paternitat. I va anar d'allò més bé. Tots tres estaven de tan bon humor que semblava que aquella trobada fos una petita festa, i no un tràmit judicial. L'únic que segons el pare estava de mala lluna aquell dia era el jutge noruec, un home de rostre llargarut i llavis fins que es va entestar a fer-los repetir les mateixes coses un munt de cops. Volia saber exactament qui havia tingut relacions sexuals amb la mare de la criatura i quan. Després de tota aquella estona al tribunal, la mare va trobar que estaria bé anar a brindar amb xampany a alguna banda. Però no. Xampany, no. El pare de la criatura s'havia d'afanyar a tornar al teatre, a Estocolm, i el marit número u tenia torn de nit a l'hospital. Un vinet, doncs? Que no se'l mereixien? Si més no, ella sí que se'l mereixia. Ella, que esperaria que arribés el vespre i que la criatureta dormís tota la nit. S'estiraria al seu costat, al llit del pis de Drammensveien, esperant que no es

despertés i, sobretot, que no plorés. I és que, de vegades, la criatureta es passa la nit plorant i ella no sap què fer, perquè no sap què li passa. Que li fa mal alguna cosa, potser? Que està malalta? I si se li moria? A qui podia trucar? Però... qui es llevaria, en plena nit, i en plena nevada, i s'aventuraria a sortir al carrer per anar fins allà? Cada matí ve la mainadera, amb el seu davantal, una mena de còfia d'infermera i aquells ulls que, segons la mare, la jutgen. Ella, la mare, té por de fer tard a la feina i d'ofendre la mainadera, que sempre té alguna cosa per explicar-li just abans que ella marxi. «Etic cansada, saps? Faig tard, a més! Calla d'una vegada, si us plau, i deixa'm marxar!», pensa. Passaran dos anys abans no la bategin, però aquell dia, al jutjat, li posen el cognom de la mare, i quan la mare i el pare es veuen o parlen per telèfon, diuen «el bebè», o «la nostra menuda», o es refereixen a ella amb paraules sueques i noruegues que volen dir coses suaus o boniques: pastisset, floreta de lli, fulleta d'auró, farcellet.

Els pares van ser amants durant cinc anys, i bona part del seu temps junts el van passar a Hammars. Llavors, la casa ja estava acabada. De la filla se n'ocupaven dues dones. L'una es deia Rosa; l'altra, Siri. L'una era rodanxona; l'altra, prima. L'una tenia un hortet de pomers; l'altra, un marit que es posava de quatre grapes perquè la nena se li enfilés a l'esquena, i, quan s'hi havia enfilat, tots dos feien un tomb pel voltant i ella cantava la tornada d'alguna cançó de pirates cridant a plens pulmons: «Quinze són, OOOH... OOOH, i una ampolla de rom!». El 1969 la mare va marxar de Hammars i es va endur la nena. Quatre anys més tard, un dia d'estiu de finals de juny, ella, la nena, hi tornaria per passar un temps amb el pare. La idea de separar-se de la mare no li feia gaire gràcia, però ella li havia promès que li trucaria cada dia.

Res no havia canviat, tret que, llavors, a la casa hi vivia l'Ingrid. Però tot era exactament al mateix lloc on era quan elles dues, mare i filla, se n'havien anat; el rellotge de l'avi encara tocava els dos quarts i les hores en punt, i una llum daurada es filtrava per les esclertes dels taulons de fusta de pi de les parets i dibuixava ratlles al terra. Aquell primer dia, el pare se li va ajupir davant i li va dir, amb l'aire prudent: «Suposo que a una nena com tu només la deu poder tocar la seva mare, oi?».

Era menuda i primeta, i, cada estiu, aquella nena tornava a Hammars amb dues maletes ben grans que es quedaven a fora fins que algú no les agafava i les entrava cap dins. Amb un vestit blau que amb prou feines li tapava les cuixes, baixava del cotxe d'un salt, donava la volta al pati i se n'anava de dret a la seva habitació. Després, tornava a sortir al pati. El pare li preguntava: «Què hi portes, a les maletes? Com pot ser que una nena tan petita vagi pel món amb dues maletes tan grans?».

Casa seva feia cinquanta metres de llarg i cada any es feia una mica més llarga. A dins estava prohibit córrer, i es tardava una estona llarga a caminar d'un extrem a l'altre. La casa s'allargava una mica més i hi arribaven mobles nous, però l'alçària sempre era la mateixa. Així doncs, ni soterrani, ni golfes, ni escales. Allà hi passaria tot el juliol.

A ell l'espanta la seva arribada. «Ei, hola! Com va?».

De cop i volta, hi ha una nena amb cames com bastonets i genolls ossuts corrent per fora. O corre, o balla. Quan ell prova de parlar-hi, sempre se la troba mirant d'acabar alguna coreografia enrevessada, i, en comptes de contestar les preguntes que li fa, ella continua ballant o se li planta davant, com si el desafiés. Aleshores ell li somriu i, mentre somriu, pensa: «I ara

què? Què faig? Què se suposa que he de dir?». A ella el que l'espanta és que no hi sigui la mare, però anar a veure el pare li fa il·l·lusió, així com el fet de tornar a aquell lloc i a tot el que ofereix. Un lloc on tot és com sempre perquè sempre ha estat així i continuarà sent així. Hi ha la casa, l'illa, l'habitació amb el paper de paret de flors, el menjar que li prepara l'Ingrid, els aiguamolls, la platja de roca, i el mar —aquell mar que s'estén, de vegades, verd, de vegades, gris— entre l'illa del pare i la Unió Soviètica (si et perds i vas a parar allà, ja no en tornes mai més!). El pare té les seves normes. Ella les entén. Normes que formen un alfabet que ella ha après fins i tot abans que l'alfabet de debò. La A és la A i la B és la B, i ni tan sols li cal preguntar-ho. La Z és on ha estat sempre, i ella sap perfectament on és, aquella Z. Amb ella s'hi enfada ben poques vegades, el pare. Però es pot arribar a enfadar molt i molt. La mare acostuma a dir que té un mal geni que espanta, i de vegades perd els nervis i crida com un boig. Però ella, la nena, sap on el guarda, tot aquell mal geni, i ha après a evitar-lo. És ben prima, ella. «Fineta com una pel·lícula», li diu el pare.

Un dia la mare i el pare parlen per telèfon i se les tenen de valent. Ell no vol que la nena begui llet perquè troba que és dolenta per a la panxa. Segons ell, hi ha un munt de coses que fan venir mal de panxa, però, probablement, la llet és la pitjor de totes. La mare, en canvi, troba que els nens han de beure llet. Que ho sap tothom, allò, i insisteix que el que diu el pare contradiu un dels fonaments de les cures i la salut infantils. La mare afegeix que és curiós que ell, que mai no s'ha preocupat gaire de com puja la nena, ara es preocupi de la llet que beu o deixa de beure. De la llet, precisament! La veu de la mare s'enfila mentre continua insistint que totes les criatures han de beure llet, i que, quan la criatura és una nena tan i tan prima, doncs encara més... Pel que en sé, aquella és l'única

discussió forta que tenen el pare i la mare pel que fa a la nena i a com cal criar-la.

Canvi. Tribulacions. «Ei, hola! Com va? A veure... Vine cap aquí... Has crescut. T'has fet ben maca...» Després, alguna vegada, ajunta polzes i índexs i l'observa a través del quadrat que es forma. Tanca un ull i se la mira amb l'altre. Llavors li fa una foto. L'emmarca amb els dits. Ella s'està ben quieta i, amb l'aire seriós, mira a l'interior del quadrat. No és una càmera de debò. Si ho fos, ella s'hauria volgut fondre i no hauria parat de bellugar-se i de preguntar-se si quedaria prou bé.

Que de cop i volta arribi una criatura, que et distregui i que hagi de deixar a mitges el que estaves fent. No poder ni treballar ni escriure en pau. Però només passa llavors, quan ella arriba amb les maletes i fa un any que no s'han vist. És només llavors, que el distreu i ell deixa la feina. Ella fa els seus balls a fora. Ell improvisa una càmera amb les dues mans, tanca un ull i se la mira amb l'altre. Ella, la nena, no sap qui entra les maletes cap dins. Ni qui les desfà. Ni qui penja els vestits, els pantalons curts i les samarretes d'estiu a l'armari més aviat petit que hi ha a l'habitació. S'imagina que és l'Ingrid. Ell aviat podrà tornar al seu despatx (que és en un extrem de la casa, mentre que l'habitació d'ella és a l'altra punta), i continuar treballant.

La mare, que és la responsable de la nena tots els mesos de l'any tret dels juliols, una mare convençuda que les criatures han de beure llet, també voldria tancar-se en alguna habitació i que la menuda la deixés tranquil·la. I és que ella també vol escriure, i, igual que el pare, també vol imposar les seves normes. El seu alfabet particular. Però no se'n surt. L'alfabet de la mare canvia tothora, i, encara que ho intenti, la nena no

aconsegueix memoritzar-lo. Perquè, de cop i volta, la A es torna una L i allò no hi ha qui ho entengui. Quan menys s'ho espera, el que era una A és una L. O una X, o una U. D'altra banda, la mare ha provat de tancar-se a treballar a totes i cadascuna de les habitacions de la casa, però no serveix de res perquè sempre hi ha una cosa o altra que la destorba.

«Els nervis se'm mengem», sol dir.

I, quan a la mare se la mengem els nervis, val més estar-se ben quieta i portar-se bé.

Mare i filla viuen en una casa gran a Strømmen, als afores d'Oslo. Viuran en uns quants llocs més, també, però, quan la mare marxa de Hammars amb ella, aquella casa serà la primera on es traslladaran. Al jardí hi ha una casa de nines i la menuda grava el seu nom en una de les parets. Tant és, l'habitació on s'estigui la mare, perquè ella sempre vol una cosa o altra i sempre la troba. Dibuir, vol. O preguntar-li o ensenyar-li el que sigui. Vol anar a fer un tomb amb la bicicleta. O raspallar-se els cabells. O ballar. O asseure's allà amb ella i estar-se ben quieta sense obrir boca... «No diré res de res. Et prometo que no.» O ballar una estoneta més. Al cap d'un temps, a la casa de Strømmen no hi queda cap habitació on la mare pugui treballar en pau, i aleshores s'arregla el soterrani i se'n fa una allà (a diferència de Hammars, aquella casa, en comptes d'allargar-se, s'expandeix per sota). Però, allà baix, la nena sempre l'acaba trobant, també. Una mare de soterrani. Subterrània. Vol escriure un llibre, però no se n'acaba de sortir. Vagi on vagi, la nena la troba i aleshores ella es desconcentra. «I, quan un es desconcentra», li explica la mare, «és gairebé impossible tornar-se a concentrar».

La vida al costat de la mare era bastant més imprevisible que no pas la vida amb el pare. Ho feien les circumstàncies. Ell es

moriria abans i seria ben trist, però, alhora, allò era el que ella s'esperava que passés. Era tan gran, el pare! Comptava que ell es moriria aviat, doncs, i tant ella com ell, en certa manera, tenien aquell fet coll avall. Per això, cada estiu es regalaven adeus tristos amb una certa traça. Acomiadar-se de la mare, en canvi, era una altra cosa; ella es posava a xisclar, i aleshores la mare l'estrenyia ben fort. «Va, no ploris, si us plau! Que no ets una nena gran?» Mentre li deia allò, la mare l'abraçava, però de tant en tant mirava al seu voltant; després, provava de treure's del damunt les manetes d'ella, unes mans que se li arrapaven a diferents parts del cos. «Ens mira algú, oi?» La mare, sempre pendent de si les veia algú i de què pensaria la gent, i, la nena, vinga xisclar; és tan primeta que se li veuen les costelles, i, alhora, una fàbrica de sons estridents i dissonants.

El pare solia dir a la mare que era el seu Stradivarius. És a dir: un instrument de la més alta qualitat amb un so ric i amb cos. La mare tenia aquestes paraules ficades ben endins i, de tant en tant, les repetia. «Que jo era el seu Stradivarius, em deia.»

És el meu violí.

Soc el seu violí.

Aquest és un exemple de fins a quin punt tant la mare com el pare es deixaven seduir per les metàfores. A cap d'ells els importava gaire —o, potser, ni tan sols ho sabien— que hi ha diversos estudis que demostren que, de fet, un Stradivarius no sona pas més bé que altres violins d'una qualitat comparable.

D'altra banda... Quin sentit tenen, els estudis d'aquesta mena? Entre el públic sempre hi ha algú que diu, fluixet: «Aquest fa trampes. Es veu d'una hora lluny. No és cap geni, que diguem...».

Però es pot saber què han fet, aquests pares? Que no la sents? Quina nena, tu! No és cap Stradivarius, no... A tot

estirar, un orguenet desafinat que cada cop que se separa de la mare no es pot estar de xisclar. I aquella dèria que té d'arrapar-se-li, què? Però què té? Pot ser que li falti un bull? D'altra banda, la mare no para de viatjar. Mira que deixar la nena! Però quina mena de mare és? (Les mirades acusaven la mare, només. El pare, mai.) A la mare la preocupava la gent; la preocupava quina impressió els farien elles dues i què pensarien. A la nena, en canvi, no. Ella no s'adonava de com les miraven i continuava aferrant-se a la mare. Només el fet de pensar que potser no la tornaria a veure se li feia insuportable. S'imaginava un munt de maneres diferents de morir-se. Sobretot, s'imaginava que es moria la mare. Però també s'imaginava que es moria ella, una mort que seria la conseqüència natural de la de la mare. Podia passar en qualsevol moment: la mare es podia morir d'alguna malaltia, en un accident de cotxe o d'avió, o, fins i tot, la podien assassinar. La mare, que viatjava per tot el món, es podia perdre en algun país en guerra i allà la podien matar d'un tret. Si se li moria la mare, no aconseguiria excavar un sot prou fondo a la pròpia carn per desaparèixer ella també. Era la persona que més s'estimava al món, la mare. Però no hi pensava gaire, en l'amor —ni en la paraula en si, ni en el que significava. Si algú li hagués preguntat res sobre l'amor, potser hauria dit que s'estimava la mare, l'àvia i Jesús (perquè la mare i l'àvia solien dir-li que Jesús l'estimava), i que s'estimava els gats, també. Qui s'estimava més era la mare, però. La trobava sempre a faltar, fins i tot quan totes dues eren a la mateixa habitació. A la mare, però, tot aquell amor la superava. Tenir fills era més complicat del que s'havia imaginat. Braços i cames, les dents de pales grans i aquells xiscles estridents. Quan més en gaudia, era quan ella dormia. «Que n'és, de bonica, la meva nena.» Però, un cop llevades, la situació se li feia costa amunt. Amor embafador

de nena enganxosa. Era ben bé com si la criatura volgués tornar-se-li a ficar a les entranyes. La mare no admetria mai que la natura carregosa i enganxosa d'aquell amor li feia crispar els nervis, i és que tot allò se sumava al neguit desesperat i als dubtes que ja l'assaltaven i que feien que no parés de fer-se preguntes sobre qui era i qui hauria volgut ser en realitat, o sobre què era l'amor i què hauria de ser. Potser, el seu anhel més profund era que l'estimessin de manera incondicional sense que allò li impedís de viure en pau. Però allò no ho deia mai a ningú. Era vergonyós i de persona egoïsta, desitjar una cosa així. Els compartiments que dividien l'interior de la mare eren infranquejables. Compartiments foscos de portes daurades.

* * *

A Hammars res no canviava. O, més ben dit, els canvis s'esdevenien d'una manera tan gradual que un amb prou feines els percebia. I, durant molt, molt de temps —i fins al dia que el pare va arribar disset minuts tard sense ser-ne conscient i anunciant-li d'aquesta manera que ben aviat s'hauria acabat tot—, la nena va continuar vivint amb la sensació que, allà, les coses sempre eren com sempre havien estat. Ordre i puntualitat. Les cadires, al lloc de sempre. Les fotografies, a les parets de sempre. Els pins de fora, davant de les finestres de sempre tan torts com sempre. A l'Ingrid, la trena llarga de cabells castanys li oscil·lava darrere l'esquena mentre anava amunt i avall per la casa, traient la pols o espolsant coixins i posant-ne bé el farcit.

En Daniel i la Maria venien a estar-se a Hammars quan hi era ella. Eren més grans, però també eren petits, encara. Dies i